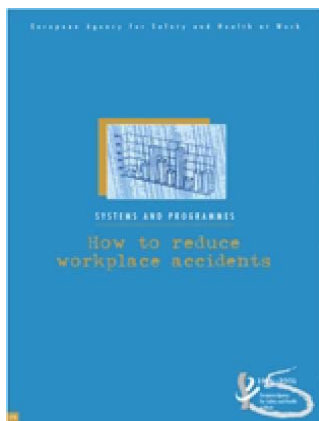

Kuidas vähendada õnnetusi töökohal

Agentuuri aruande kokkuvõte

Õnnetuste ärahoidmine töökohal on võtmeküsimus, mida kajastab ka fakt, et see oli 2001. aasta Euroopa tööohutuse ja töötervishoiu nädala teema. Et seda algatust toetada, teostati Euroopa Liidu liikmesriikide õnnetuste preventsooniprogrammide uuring. Aruandes uuritud 22

juhtu hõlmavad sekkumisi nii üleriigilisel kui ka piirkondlikul tasandil, samuti sektori ja ettevõtte tasandil.

Juhtude kvantitatiivne hindamine

Aruanne näitab, et õnnetuste preventsooniprogrammidel võib olla tuntav positiivne mõju, näiteks vähenevad tööõnnetuste sagedus ja raskus. Muude hüvede kõrval on plussiks paranenud kulude-tulude suhe. Kuigi sekkumise tüüp ja tasandid varieeruvad uuritud juhtude puhul tunduvalt, kujuneb arusaam, et otsekontaktid sihtrühmadega võivad mängida õnnetuste ja nende mõjude vähendamisel suurt rolli. Samuti tõstab aruanne esile seiresüsteemide tähtsust, riski ärahoidmist selle allikas ning sotsiaaldialoogi, partnerluse ja töötajate kaasamise arendamist.

Anname siinkohal lühiülevaate uuringu kvantitatiivsest tõendusmaterjalist, mis toetab järeldusi.

Madalam õnnetuste juhtumise sagedus

- **Teadlikkuse tõstmise kampaaniate tähtsus:** Austrias tööl kukkumiste vähendamiseks läbi viidud riiklik teadlikkuse tõstmise kampaania, mis kasutas reklaami ja avalikku suhtlust, vähendas kukkumisi peaaegu 10% võrra. Selliste riigiasutuste nagu Ühendkuningriigi Health and Safety Executive sekkumine toiduaine- ja karastusjookide tööstuse kampaaniasse "Ohutusretsept", mis oli kavandatud üldise ohutusteadlikkuse tõstmiseks, vähendas õnnetuste arvu 13% võrra. Seevastu tellingute ohutuse alane kampaania Alsace-Moselle'is vähendas õnnetuste hulka peaaegu 10% võrra.
- **Sekkumine riiklikul või piirkondlikul tasandil, sh otsekontakt äriühingutega, kes on enamasti väga tõhusad.** Näiteks demonstreerib Programa Aragón, et piirkondlike inspeksioonide tegevus suudab "suure riskiga äriühingutes" aidata vähendada õnnetusi üle 25%. Teistel Hispaania piirkondlikel inspeksioonidel on olnud samalaadne kogemus. Põhitegur on fokuseerimine. Health and Safety Executive'i programmis "Ohutusretsept" saavutati 33%-line tööõnnetuste vähenemine, kui keskenduti 19 äriühingule ehk "hääbiplekile", kus õnnetusi esines enam kui kolm korda sagedamini toiduaine- ja karastusjookide tööstuse keskmisest.
- **Tootmisharu poolt algatatud programmidel on üldiselt suurem positiivne mõju.** Üks jõuline kõrgusest allakukkumise alane

kampaania Saksa ehitustööstuses, mis oli suunatud kõigile huvirühmadele ja mida toetas uus õnnetuste ärahoidmise regulatsioon, vähendas kukkumiste sagedust umbes 30%. Üks teine Saksa kampaania, mille korraldas turvatööstus, nägi kaasatud äriühingutes 37%-list õnnetuste vähenemist. Taanis vähendas üks põllumajandussektori algatus sihtrühmas õnnetuste arvu 40% võrra. See rühm "puutus kokku" ohutuskontrolliga talupidamises ja käitumistreeninguga.

• **Äriühingu juhitud algatused võivad anda samavõrd põnevaid tulemusi.** Üle 50%-lised vähenemised näivad võimalikud, kui konkreetsete töökeskkonna riskidega tegeldakse süstemaatiliselt. Kuid ka üldisemad meetodid, nagu Tuttava, mis keskendub töökoha kordaseadmisele, võimaldavad õnnetusi vähendada umbes 20–40% võrra. Lisaks saab suurtes infrastruktuuri projektides, nt sillaehitus ja kiirraudtee tunnelite tegemine, ohutust oluliselt parandada spetsiaalsete ohutusmeetmetega või kampaania kaudu.

Kaasusuuringud

Riigi või piirkondlikul tasandil astunud sammud

- Ohutus Bologna-Firenze kiirraudtee ehituse ajal (Itaalia)
- Tellingute alane algatus Alsace-Moselle'i regioonis (Prantsusmaa)
- Öresundi ühendusülili: ohutu hange ehitussektoris – Taani maismaatööd
- "Ohutus iga sammuga": Austria õnnetuskindlustuse institutsiooni riiklik kampaania kukkumiste ärahoidmiseks
- Kuidas vähendada õnnetusi suure riskiga äriühingutes sihtinspekteerimise kampaania kasutamisega: Programa Aragón (Hispaania)

Sektori tasandil astunud sammud

- Üle parda kukkumine merendussektoris – rääkigem sellest! (Prantsusmaa)
- Preventsioonistrateegia Saksamaa turvatööstuses – tööohutusmudel
- Õnnetused talupidamises: Taani preventsoonimudel
- "Ohutusretsept" – tööohutus toiduaine- ja karastusjookide tööstuses (Ühendkuningriik)
- Kõrgusest kukkumisega seotud õnnetused Saksamaa ehitustööstuses
- Liiklusõnnetuste ärahoidmine Itaalia maanteepolitseis
- Iiri ehitusohutuse partnerlus – CSP
- Nähtamatu kaasjuht: alkoholi suhtes teadlikkuse tõstmise programm Hollandi veoautojuhtidele
- Ohupreventsioon seoses tolmupõlengute ja -plahvatustega Saksamaal
- Preventsioonikampaania Portugali tekstiili- ja rõivatööstuses

Ettevõtte tasandil astunud sammud

- Nõelatorkevigastuste ärahoidmine rõiva- ja tekstiilitööstuses – William Baird'i juhtum
- Laevatatavad siseveekogud Belgias: õnnetuste arvnäitajate vähendamine süstemaatilise ohutusstrateegia kohaldamise abil
- Pikaajaline tööohutus- ja töötervishoiutegevus: TITAN
- Ohutusjuhtimine terasetööstuses: ARBED

Standardvõtteid kasutav tegevus

- Ohutud ja tootlikud tööharjumused: Tuttava
- WASP-meetod – tööühma ohutuse edendamise analüüs
- Sektorikokkulepetele tuginevad preventsoonilepingud väike- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks Prantsusmaal

© European Commission

Vähened raskusaste

Enamasti langeb õnnetuste raskusaste, mida mõeldakse töölt puudumise ajaga, vastavalt õnnetuste sageduse vähenemisele. Kuigi sellele näib olevat ka vastuväiteid:

- Belgia siseveekogude laevatamisalases programmis vähenes raskusaste vähe, hoolimata suurest sageduse vähenemisest.
- Prantsuse preventioonilepingute puhul vähenes raskusaste oluliselt, mida märkis kulude vähenemine õnnetuse kohta umbes 40% võrra, kuigi sagedus ei vähenenud silmnähtavalt.

Surmajuhtumite tuntav vähenemine

Mõnel juhul on lisatud info surmajuhtumite arvu kohta. See mõõdik järgib õnnetuste sageduse suundumust, ehkki näib, et surmajuhtumite vähenemist kuulutatakse rohkem välja. Seda mõõdikut kasutatakse ka keeruliste infrastruktuuritööde puhul, nagu Öresundi sild Taani ja Rootsi ning kiirraudtee Firenze ja Bologna vahel Itaalias. Mõlema projekti korral oli surmajuhtumite arv märksa väiksem kui varasematel samalaadsetel infrastruktuuri projektidel.

Positiivne kulude-tulude suhe

Mõne programmi puhul sai välja arvutada kulude-tulude suhte. Austria töökohal kukkumiste ärahoidmise näitel oli see suhe 1 : 6. See tähendab, et iga investeeritud euro tõi tagasi kuus korda rohkem. "Ohutusretsepti" näites (ohutus toiduaine- ja karastusjookide tööstuses) oli see suhe 1 : 4 kuni 1 : 5,5. Saksamaa turvatööstuse näites osutati, et sisse viidud ohutusabinõud tasusid end ära kolme aasta jooksul.

Juhtude kvalitatiivne hindamine

Ülalkirjeldatud juhud sisaldavad mitmeid tunnusoone, mis on andnud panuse tegevuse edusse. Need on hea tava olulised elemendid, mille sihiks on õnnetuste arvu vähendamine.

Seiresüsteemi tähtsus

Kõik näited kriipsutavad alla vajaduse hinnata tõhusalt riske nii sektori kui ka üksiku töökoha tasandil. Tugev statistikal tuginev seiresüsteem õnnetusjuhtumite sagedusele ja raskusele jälile saamiseks pärast seda, kui programm on kasutusele võetud, on samuti oluline element. Seda liiki süsteemi andmestik võimaldab läbi viia rohkem süvaanalüüse ja teha kindlaks potentsiaalsed nõrgad kohad, et tulevikus nendega efektiivsemalt võidelda.

Riski ärahoidmine selle tekkimise allikas

Mõnes tuntuma õpitud algatuses, nagu "Tellingutega seotud tegevus Alsace-Moselle'i ehitussektoris" ja "Nõelatorkevigastuste ärahoidmine – William Baird", saab tehnilisi meetmeid kontrollida ja isegi riskid selle tekkimise allikas kõrvaldada.

Tellingud, mida saab üles seada ja ohutult kasutada, ning sõrmekaitsekatted, mida saab paigaldada uutele või vanadele õmblusmasinatele, on näited sellest, kuidas seda teha tuleb. Kuid seda tüüpi seadeldised on vaja toimima panna teisteski äriühingutes. Lisaks sellele kujutavad niisugused abivahendid lihtsalt esimest sammu suurema tööohutuse suunas, kuna uus tehnoloogia nõuab sageli väljaõpet, nõustamist, uusi töövõtteid ja finantsvahendeid.

Sotsiaaldialoog, partnerlus ja töötajate kaasamine

Tööandjate ja töötajate või nende esindajate vaheline sotsiaaldialoog ettevõtte tasandil ning ametiühingu ja tööandjate liitude oma sektori, piirkonna või üleriiklikul tasandil on tähtis edu tingimus.

Vastuseks viletsale tööõnnetuste statistikale kirjutati lirimaal alla partnerlusleping valitsuse, tööandjate ja töötajate ning töörisi ärahoidmise eest vastutava institutsiooni vahel. Selle partnerlustegevuse eesmärgiks oli ohutuskultuuri edendamine ehitussektoris. Igal asjaosalisel on partnerluses mängida oma roll. Sarnaselt sellele leppisid tootmisharu tööandjad ja ametiühingud "Ohutusretseptis" toiduaine- ja karastusjookide tööstuses kokku "ühisstrateegia" dokumendis. See dokument inkorporeerib iga partneripoolse lubaduse ning näeb ette ka iga poole tegevused, sh töörisi ärahoidmise eest vastutava institutsiooni omad, hõlmates kõiki kampaania järke. "Nõelatorkevigastuste ärahoidmine – William Baird" on teine koostöönaide, kus tegevus sai alguse ettevõtte algatusest. Sihiks oli välja töötada ohutusseadeldis omaenda äriühingus kasutamiseks. Kuna seadeldis näis tõhus olevat ja äriühing oli sellega nõus, tutvustas ametiühing seda laiemalt institutsiooni abiga, kes vastutab töörisi ärahoidmise eest kogu tootmisharus. Seadeldis võeti laialdaselt omaks ja selle kontseptsioon lülitati CEN-standardisse.

Vajadus kohandada meetmed tootmisharu või ettevõtte keskkonnaga

Õnnetuste preventioonimeetmed peavad arvestama organisatsiooni eriolukorda, sh vahendeid. Konkreetsemalt öeldes: mis tahes algatused peavad olema praktikas kohaldatavad ega tohi olla liiga keerulised ja kallid. Mõnel juhul eeldatakse, et võib nõutada välist rahalist abi või grante, kuigi abi võib tulla ka tehnilise nõuande või väljaõppe vormis.

Uuringu õpitundide üldkohaldatavus

Kõiki aruandes kirjeldatud õnnetuste ärahoidmise programme saab põhimõtteliselt kasutada teises kontekstis, olenemata sellest, kas need algselt olid kohaldatud üleriigilise, piirkondliku, sektori või ettevõtte tasandi küsimustele. Mõned programmid, nagu Tuttava, olid koguni selgesõnaliselt kavandatud kasutamiseks erinevates äriühingutes/töökohtades, sektorites ja isegi riikides.

Kuidas aruannet saada?

Aruande täielik ingliskeelne tekst on kättesaadav agentuuri kodulehel <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/workaccidents/>, kust seda saab tasuta alla laadida. Trükitud aruannet "How to reduce workplace accidents", European Agency for Safety and Health at Work, 2001, ISBN 92-95007-42-5, saab tellida EÜ Ametlike Väljaannete talitusest Luksemburgis (<http://eur-op.eu.int/>) või selle müügiagentidelt. Hind Luksemburgis on 13 eurot (lisandub käibemaks).

Käesolev teabeleht on kättesaadav kõigis ELi keeltes kodulehel <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>.

"Tööga seotud õnnetuste ärahoidmine" oli 2001. aasta Euroopa tööohutuse ja töötervishoiu nädala teema, mille täiendav info on kättesaadav aadressil

<http://osha.eu.int/ew2001/>.